

Sjaak Brouwer: 'Boerderijzuivel wordt in Nederland veel te goedkoop verkocht'

# Een leven lang opbouwen

In Portugal vonden Sjaak Brouwer en Mirjam Buil de ultieme mogelijkheid om met weinig geld toch boer te worden. Ze kochten in 1999 een oud geitenbedrijfje dat ze sindsdien door hard werken stap voor stap hebben omgetoverd tot een melkveebedrijf dat nu 240 koeien telt en een succesvolle eigen zuiveltak heeft.

tekst **Florus Pellikaan**

Het voelde als een verlossing, de nieuwe stal met ruimte voor echt alle melkkoeien. Waar tot vorig jaar de uitloop onmisbaar was, is er nu voor iedere koe een plaats onder dak. Na ruim zestien jaar opbouwen bereiken Sjaak Brouwer (53) en Mirjam Buil (45) met de nieuwe ligboxenstal daardoor langzaam maar zeker hun doel.

Het verschil met de eerste jaren, toen de Nederlandse melkveehouders zich in het Portugese Elvas vestigden, is groot. 'In die stal hebben we tot 80 koeien gehouden en onder een afdakje molken we ze in een 1x10-melkstal.' Sjaak Brouwer wijst daarbij naar een wit gesausd laag onderkomen. 'En de pinken groeiden soms veel te weinig vanwege ruimtegebrek in de overvolle hokken. Al het geld zat in de aankoop van het bedrijf, we konden in de eerste jaren niet doorinvesteren', vertelt Brouwer in alle eerlijkheid.

De Nederlanders kochten de huidige locatie in matige staat in 1999 van een failliete geitenhouder. 'Maar het was zo ongeveer onze enige mogelijkheid om toch boer te worden.'

## Mestputten met kleibodem

Brouwer werd in Nederland op een boerderij met zo'n 25 koeien geboren, maar toen zijn vader op jonge leeftijd ziek werd, kreeg hij het advies een vak te leren. Brouwer ging bij een loonbedrijf werken, maar vroeg zich telkens af of dat wel de goede keuze was en volgde uiteindelijk de mas, richting landbouwmechanisatie en veehouderij. De introductie van het melkquotum verhinderde vervolgens alsnog een bedrijf te kunnen beginnen. Hij ging een jaar in Canada werken, maar door de hoge prijs van de bedrijven was er geen zicht op een eigen bedrijf en keerde hij terug naar het werk bij het loonbedrijf.

Maar boer worden bleef knagen. De aankoop van een boerderij in Amerika ging net niet door, waarna Portugal in beeld kwam. 'Het voordeel van dit land was dat het quotum nooit vol kwam, je gemakkelijk met een bedrijf kon starten en de arbeid goedkoop was. Toen wij hier begonnen, kon echt alles. Je ging een bedrijfsnummer halen om te melken en een importnummer om vee uit Nederland te halen. Niemand vroeg wat je ging doen. Mest kon je zo uit de stal in een put met kleibodem schuiven. Maar die tijden zijn wel veranderd', stelt Buil. Brouwer vult haar aan: 'Tegenwoordig moet je ook eerst aan milieueisen voldoen voor je mag bouwen. Op dit moment moeten wij vanwege de uitspoelingsgevoelige grond in dit gebied in alle mestkeldertjes betonnen bodems en wanden maken.'

## Beregenen: 325 euro per hectare

Naast krappe stallen moesten Brouwer en Buil zich ook op het land behelpen. Voor de noodzakelijke beregening van het land waren ze aangewezen op de slangenhaspels van de vorige eigenaar. 'We kwamen daarmee niet verder dan 35 tot 40 ton mais van een hectare.'

Inmiddels gebruiken de melkveehouders 54 hectare grond die beregenbaar is via pivots, waarvan 34 hectare in eigendom. 'Met pivotberegening haal je 60 tot soms zelfs 70 ton snijmais van een hectare.' Voor het water is Brouwer aangesloten op

*Per hectare wordt er jaarlijks zo'n 5000 tot 6000 m<sup>3</sup> water beregend met een pivot*





### Mirjam Buil en Sjaak Brouwer

Recent bouwden Sjaak Brouwer en Mirjam Buil in Portugal een nieuwe ligboxenstal met flushsysteem voor 800 euro per koeplaats.



Portugal

|                       |  |
|-----------------------|--|
| Aantal koeien:        | <b>240</b>   |
| Aantal stuks jongvee: | <b>190</b>   |
| Grondgebruik:         | <b>72 ha (waarvan 54 ha beregenbaar)</b>             |
| Medewerkers:          | <b>3 (voor het vee), 2 parttime (voor de zuivel)</b> |
| Productie:            | <b>305 9.400 3,9 3,4</b>                             |

het kanalenstelsel dat water vanaf een groot stuwmeer over het gebied met 8000 hectare beregenbare grond verspreidt.

‘Water koop je per m<sup>3</sup> en van dit geld wordt het kanalenstelsel onderhouden, noem het een soort polderlasten. De prijs voor het water komt bij mais op ongeveer 125 euro, die van elektriciteit om de pivot te bedienen op 200 euro.’ Brouwer koopt jaarlijks 5000 tot 6000 m<sup>3</sup> water per hectare uit het stuwmeer op tien kilometer afstand. Het meer herbergt genoeg water om het hele gebied drie jaar van water te voorzien, zonder dat er regen valt. ‘In de tijd dat we hier wonen, hebben we twee keer een brief gehad dat als het niet snel zou gaan regenen, de voorraad water op zou raken. Gelukkig is er beide keren snel regen gekomen’, vertelt Brouwer.



De nieuwe zandligboxenstal biedt ruimte aan 200 melkkoeien



## Film beregening met pivot



Van het beregenen met een pivot staat een film in de Veeeteelt-app en op veeeteelt.nl.

Naast mais en gras heeft de melkveehouder ook goede ervaringen met het verbouwen van triticale. ‘Het nadeel van gras is dat je altijd precies op tijd moet maaien. Het moet niet te nat zijn, precies de goede hoeveelheid eiwit hebben en je moet ook inschatten dat je binnen het seizoen nog een goede volgende snede hebt. Triticale maai je heel gemakkelijk in één keer op een mooie dag in april. Alleen wanneer je drie snedes gras kunt maaien, is de opbrengst van gras hoger. Maar dan moet je in september gras inzaaien en dat is niet makkelijk, omdat de mais er ook op tijd af moet zijn: op dezelfde percelen wordt én gras én mais verbouwd.’

### Stal zonder wanden

De primitieve huisvesting van het melkvee werd in 2004 aangepakt door het bouwen van een potstal met ruimte voor 120 koeien. ‘Een potstal was op dat moment de kleinste investering, omdat je geen stalinrichting nodig had’, verklaart Brouwer de keuze. ‘Maar de stromest heeft zijn voordelen gehad voor de bodemvruchtbaarheid.’

In 2005 werd de melkstal uitgebreid tot 2 x 11 en langzaam groeide de melkveestapel door. Weer was uitloop naar buiten nodig vanwege ruimtegebrek in de stal. ‘We schoven dagelijks de stromest de stal

*Rechtsboven: het water verspreidt zich via kanalen vanaf het stuwmeer door het gebied*

*Rechtsonder: via een schuif wordt bijgehouden hoeveel water wordt afgenomen*





*Vanwege het klimaat is instrooien van de hokken met het oudste jongvee niet nodig*



*Boven: een deel van het grasareaal heeft plaatsgemaakt voor triticale  
Midden: de boerencyoghurt ligt in supermarkten en speciaalzaken  
Onder: wekelijks verwerken Brouwer en Buil zo'n 1000 liter melk tot yoghurt*

uit om ziektedruk te voorkomen en het enigszins schoon te houden. Maar het stro werd met zoveel koeien een steeds grotere kostenpost. Daarom hebben we weer een ligboxenstal gebouwd', verwijst Brouwer naar de stal die in 2015 verrees. 'Maar ook deze hebben we met 800 euro per koeplaats zo goedkoop mogelijk gebouwd. We hebben gekozen voor een stal zonder wanden, want hier zitten alleen de gezonde koeien, die moeten een enkele dag kou kunnen hebben. De verse koeien en eventueel een zieke koe zitten aan de ene kant van de oude potstal en aan de andere kant zitten de droge koeien, beide op stro.'

Brouwer en Buil kozen in de nieuwe stal voor een flushsysteem, waarbij de mest en het zand in de looppaden vier keer per dag met 8 kubieke meter snel stromend water de stal uit wordt gespoeld. Achter de stal ligt een baan van honderd meter, waarop het zand bezinkt. Het zand wordt vervolgens regelmatig van de baan gescheept en zongedroogd, waardoor zo'n zeventig procent van het zand hergebruikt kan worden. 'Flushen kan alleen als je veel water hebt en dat is hier het geval. Via een mestscheider gebruiken we de dunne fractie van de mest vervolgens in de zomer voor de pivotberegening. Dat zorgt gelijk voor wat meststoffen op de gewassen.'

### Eigen melkprijs bepalen

Voor de nieuwe ligboxenstal van het melkvee werd er ook al in eigen beheer een nieuw onderkomen voor het jongvee gebouwd. Binnen de potstal worden de hokken van de jongste kalveren ingestrooid, maar bij de oudere pinken is dat niet meer nodig. Door hun dikkere mest en het doorgaans fel drogende weer in Portugal blijven ze toch perfect schoon bij het liggen op de eigen mest. Met de nieuwe jongvee- en melkveestal is het bedrijf op de plek gekomen waar de ondernemers het wilden hebben. 'Alles is nu meer in balans wat voer, mest, koeien en gebou-

wen betreft. We hebben er lang aan gebouwd', concludeert Brouwer. Het doorzettingsvermogen van de melkveehouders oogst respect.

Voor het oude onderkomen van het jongvee is een nieuwe bestemming gezocht. Er is een prachtige eigen yoghurtmakerij in gemaakt. 'De reden om hiermee te starten is dat je zelf de prijs voor de melk kunt bepalen. Hier in Portugal is 90 procent van de melkmarkt in handen van één fabrikant en al jaren is onze melkprijs de laagste van Europa', stelt Brouwer. 'We kunnen nooit alle zuivel zelf verwerken, het is een tweede tak waarin we met de huidige apparatuur tot 2000 liter per week kunnen verwerken.'

### Zuivel beleving meegeven

Ten tijde van het bezoek is Mirjam Buil ook deels op pad naar nieuwe potentiële kanten. Inmiddels werken ze samen met vier distributeurs en leveren ze ook zelf rechtstreeks aan supermarkten. Hun yoghurt ligt van Lissabon tot aan Spaanse grensplaatsjes in de supermarkten of speciaalzaken. 'Supermarkten geven aan dat ze via onze yoghurt hun zuivelsegment willen opwaarderen en dat ze onze yoghurt als een betere kwaliteitsyoghurt zien. We geven ons product beleving mee en dat onderscheidt onze yoghurt van de fabrieksyoghurt. Daardoor kun je ook een hogere prijs vragen', vertelt Buil. 'Regelmatig ontwikkelen we ook nieuwe smaken, nu zelfs met streekproducten: kersen uit Fundão en pruimen uit Elvas. Op dit moment wordt er wekelijks zo'n 1000 liter melk tot yoghurt verwerkt. De gewone natural yoghurt komt op een prijs van rond de 2 euro. 'Boerderijzuivel wordt in Nederland met zo'n 80 tot 90 cent per liter veel te goedkoop verkocht', stelt Brouwer. 'Je hebt een uniek product, dat heeft een waarde die je overtuigend moet brengen en je moet je niet onder druk laten zetten door de machtige supermarkten.' |